

„WorldCatet a világnak” típusú kezdeményezések közül.

Ha esetleg az OCLC el is határozná, hogy felcsap rablólovagnak, a QuestionPoint kezdeményezései miatt számítania kellene arra, hogy nem talál könyvnyű prédára. A helyi QuestionPoint tudásbázisok ugyanis teljes egészében a helyi könyvtárosok ellenőrzése alatt maradnak. Ha kitérne a lázadás az ellen, hogy a globális tudásbázis szerzői joga az OCLC-é, a nyers adatokból újabb globális gyűjteményeket lehetne létrehozni, újabb származtatott

termékeket lehetne megtervezni, és új marketing-szövetségeket lehetne megalakítani.

Mi, könyvtárosok hosszú menetelésre indultunk, de még csak az első lépéseken vagyunk túl, volta-képpen csak az első tíz lépésen. Kedves könyvtári beszállítók, van kedvük velünk tartani?

/QUINT, Barbara: The digital library of the future. CrossRef Search and QuestionPoint offer challenges to traditional services. = Information today, 19. évf. 2002. 7. sz. p. 8, 10, 12./

(Hegyközi Ilona)

A Crawford-akták

Könyvtárak, e-könyvek és monolitikus megoldások

Mit tudnak kezdeni a könyvtárak az e-könyvekkel? Többet, mint amit el tudunk képzelni. Az 1990-es évek digitális gurui szerint új könyvtárak épülnek, főleg nagyok – és az új nyomtatott könyvek a múlt maradványai. Amikor a digitális gazdaságnak köszönhetően mindenki kiköltözhethet a zöldövezetbe, nincs szükség „ilyen mozdíthatatlan műemlékekre, tele elpusztított fákkal”.

Az *American Libraries* 2003. áprilisi száma bemutatja, hogy tovább épülnek és bővülnek a városi és az egyetemi könyvtárak, és a nyomtatott könyvek továbbra is fontos részei maradnak ezeknek a könyvtáraknak. Ahogy a nyomtatott könyvek esetében is a könyvtárépületek halála egy monolitikus megoldást feltételezett egy nem létező problémára.

A szerző már 1999-ben úgy írt a könyvtárakról, hogy nagy épületek lévén, alkalmazásuk összetett: a gyűjtemények, a könyvtárak helyet adnak a találkozáshoz, a tanuláshoz, az olvasáshoz, a kutatáshoz, és arra, hogy kérdéseikre választ kapjanak.

Az e-könyvek halála?

Az elektronikus könyvek nem halnak meg. Számításon kívül hagyva az igény szerinti nyomtatást, az elektronikus teljes szövegű folyóiratokat és a többi olyan dolgot, amelyek nem igazán tekinthetők e-könyvnek, léteznek egészséges, növekvő, de mérsekelt e-könyv piacok.

Nincs értelme sem abban hinni, hogy minden, ami megjelent könyv formában, annak meg kellene jelennie papírfomában bekötve, sem abban, hogy ezeknek csak képernyőkön kellene létezniük. Két probléma van az e-könyvekkel kapcsolatban:

1. Az e-könyveket a nyomtatott könyvek egyetlen helyettesítőjeként harangozták be.
2. Bizonyos alkalmazásokból és bizonyosfajta e-könyvekből túl sokat adtak el, figyelmen kívül hagyva a technológiából származó hátrányokat.

Az első problémát nagyrészt szétoszlatták. Mindig van azonban néhány ember, aki szerint csak idő kérdése, hogy az összes olvasás a képernyőkre koncentrálódjon (vagy más e-készülékre), megtalálják a megfelelő eszközt, és mindenki ezen akar majd olvasni mindent – a magazinok, újságok, könyvek mind eltűnnek. Ez a nézet megmarad, de egy eltűnőben lévő kisebbség birtokában.

A második probléma sok e-könyvet népszerűsítő szakembert bosszant, főleg azért, mert a legtöbbjüknek egy több milliárd dolláros piacra volna szükségük. Az e-könyvek egészséges piaci részesedése évenként százezer dolláros, vagy alig millió dolláron felüli eladásban mérhető.

Kerüljük el a monolitot!

Az e-könyvek sosem jelentettek igazi veszélyt a nyomtatott könyvekre. Nem tudnak, és nem is fognak monolitikus megoldásként működni, nemcsak technológiai problémák és olvasási szokások

miatt, hanem azért is, mert a monolitikus megoldások nem működnek. Ugyanez mondható el a virtuális könyvtárakról, mint a hagyományos könyvtárak nagybani helyettesítőjéről. A „virtuális könyvtár” talán nem megfelelő kifejezés, de a digitális gyűjtemények és digitálisan terjesztett szolgáltatások javították a legtöbb, ha nem az összes könyvtár működésének minőségét. Monolitikus megoldás-ként a virtuális könyvtárak bukásra vannak és lesznek ítélve, de ez nem jelenti azt, hogy nincs számukra hely.

A legjobb könyvtárakban több terem van. A legjobb könyvtárak több csatornán keresztül kommunikálnak. A legtöbb valós probléma több megoldást igényel.

/CRAWFORD, Walt: *The Crawford files. Libraries, e-books, monolithic solutions.* = *American Libraries*, 2003. április, p. 88./

(Birkás Bence)

„Amerikai saroknak” nevezett részlegek az oroszországi nagykönyvtárakban

1992 óta több mint 60 ezer orosz szakember és egyetemi-főiskolai hallgató jutott el „hivatalosan” hosszabb-rövidebb időre az USA-ba. Ők hazatérve keresték annak útját-módját, hogy miképpen lehetne naprakészen tartaniuk amerikai tájékozottságukat. Ebbéli próbálkozásaik találtak az USA-nagykövetségnek azzal a szándékával, hogy az ország nagykönyvtáraiban olyan speciális részlegek létesüljenek, amelyek fejlesztett állományuk és egyéb eszközeik segítségével meglehetősen átfogó tájékoztatást tudnak adni az amerikai dolgokról-eseményekről.

Eleddig 17 könyvtárban létesült „amerikai saroknak” elnevezett tájékoztató részleg az országban. E részlegek mindegyikében öt kollekció található:

- a legújabb amerikai törzsirodalom a történelem, közgazdaság, politika, állam és jog témaköréből;
- üzleti információ;
- művelődés;
- az angol nyelvtanulás segédeszközei, a közkeletű oktatási programokat (TOEFL, GMAT, SAT, GRE) is beleértve,
- audiovizuális gyűjtemény.

Valamennyi részlegben van internet-hozzáférés és adatbázis-használati lehetőség. A részlegeket bárki felkeresheti. És: bármilyen módon. Feltett kérdé-

sére a részleg válaszol a kérdező meghatározta módon. A használók között vannak angolul tudó politikusok, üzletemberek, állami és önkormányzati tisztségviselők, egyetemi-főiskolai hallgatók, nyugdíjasok, nyelvet tanuló kisdíjakok.

Miközben ezek a részlegek nagy népszerűségnek örvendenek, az információs tevékenységen, az internethasználton és a dokumentumok elektronikus eljuttatásán kívül a könyvtári nevelő- és propagandamunka valamennyi más lehetőségével is élnek.

Időközben az amerikai tájékoztató részlegekben dolgozó könyvtárosok szövetségbe szerveződtek, s módjuk volt arra is, hogy eljussanak az USA-ba, ahol ismertették eredményeiket, és tapasztalatcserén vettek részt. Várhatóan hamarosan bekapcsolódnak a Sister Libraries programba.

A részlegeknek tehető támogatóik vannak (USA-nagykövetség, amerikai könyvtárak, oroszországi civil intézmények és szervezetek).

/DANILOVA, Marina Sergeevna: „Amerikanskije ugolki” v Rossii. = *Biblioteka*, 1. sz. 2003. p. 77–78./

(Futala Tibor)